

AANVRAGEN DOOR PROFESSIONELEN

THUISVERZORGING : KATZ-SCHAAL

"Katz" is de naam van een Amerikaanse hoogleraar op rust maar intussen erg bekend geraakt door zijn A.D.L.-schaal. Onder ADL-activiteiten verstaan we alle handelingen die iedereen elke dag opnieuw moet verrichten in werk-, woon- en leefomgeving om te kunnen blijven functioneren (Activiteiten Dagelijks Leven). Er zijn vele ADL-handelingen. Katz beperkt zich tot de handelingen die betrekking hebben op de zelfverzorging : zich wassen, zich aan- en uitkleden, eten en drinken, het toiletgebruik, het zich verplaatsen.

De Katz-schaal is uitgegroeid tot een internationale standaard om fysieke vermogens van chronisch of ouderen zieken in strikte zin te kwalificeren.

Katz ontdekte een bepaalde volgorde in het uitvallen van functies bij een toenemende afhankelijkheid van een patiënt nodig om te kunnen functioneren in het dagelijkse leven. In de thuisverpleging wordt de schaal gehanteerd voor het meten van de afhankelijkheid van een patiënt. De resultaten van de score worden gebruikt voor het bepalen van het honorarium van de thuisverpleegkundige.

De Katz-schaal met de fysische afhankelijkheid

De Katz-schaal meet de fysische afhankelijkheid van een hulpbehoevend persoon. De schaal hanteert zes basisvariabelen :

1. wassen
2. kleden
3. verplaatsen
4. toiletbezoek
5. continentie
6. eten

Elk van deze variabelen wordt ingedeeld in vier functioneringsniveaus :

1 ^{ste} niveau	=	volledig zelfstandig	= 0 pt op de Katz-schaal
2 ^{de} niveau	=	beperkte hulp nodig	= 1 pt op de Katz-schaal
3 ^{de} niveau	=	uitgebreide hulp nodig van derden	= 3 pt op de Katz-schaal
4 ^{de} niveau	=	volledige afhankelijkheid van derden	= 4 pt op de Katz-schaal

De geoptimaliseerde Katz-schaal

Naast het meten van de fysieke afhankelijkheid is de oorspronkelijke Katz-schaal "herijkt" met meetinstrumenten voor de psychische en de sociale afhankelijkheid. Zo wordt er rekening gehouden met de psychische en sociale kenmerken van zorgbehoevendheid. De zorgbehoevende patiënt wordt als psychisch afhankelijk beschouwd wanneer deze drie of vier scoort op de volgende variabelen : oriëntatie in tijd en ruimte. Hierbij heeft men de keuze tussen :

1. = geen probleem
2. = nu en dan een probleem
3. = bijna elke dag een probleem
4. = volledig gedesoriënteerd
5. = kan men niet meer testen omwille van de vergevorderde toestand

De sociale afhankelijkheid van de zorgbehoevende patiënt wordt beoordeeld aan de hand van de volgende items :

item 1 : woonsituatie (onder hetzelfde dak)

- . met beschikbare persoon
- . met valide beschikbare persoon of niet-valide persoon
- . alleenwonend

item 2 : mantelzorg (niet onder hetzelfde dak)

- . intensief, frequent, maximaal
- . partieel, regelmatig, soms
- . afwezig, sporadisch, minimaal

item 3 : comfort

- . ingerichte badkamer
- . stromend water (keuken)
- . geen stromend water

Het is enkel voor de fysisch sterk afhankelijke patiënten dat het RIZIV een forfaitaire financiering voorzien heeft. Voor de minder afhankelijke patiënten wordt er door het RIZIV een nomenclatuur vergoeding voorzien.

Scoreformulier volgens de Katz-schaal

criterium	Score	1	2	3	4
WASSEN		Kan zichzelf wassen zonder enige hulp	Heeft gedeeltelijke hulp nodig om zich te wassen onder de gordel.	Heeft gedeeltelijke hulp nodig om zich te wassen onder en boven de gordel	Moet volledig geholpen worden om zich te wassen.
KLEDEN		Kan zichzelf helemaal aan- en uitkleden zonder enige hulp	Heeft gedeeltelijke hulp nodig om zich aan te kleden onder de gordel (veters, uitg.).	Heeft gedeeltelijke hulp nodig om zich aan te kleden boven en onder de gordel	Moet volledig geholpen worden om zich te kleden
VERPLAATSEN		Kan zelfstandig opstaan en zich zonder enige hulp verplaatsen	Kan zelfstandig in en uit stoel of bed maar gebruikt mechanische hulpmiddelen om zich zelfstandig te verplaatsen (krukken, rolstoel)	Heeft volstrekt hulp van derden nodig om op te staan en zich te verplaatsen	Is bedlegerig of zin in rolstoel en is volledig afhankelijk om zich te verplaatsen
TOILETBEZOEK		Kan alleen naar het toilet gaan of zich reinigen	Heeft gedeeltelijke hulp nodig om naar het toilet te gaan of zich te reinigen	Moet volledig worden geholpen om naar het toilet te gaan of zich te reinigen	Kan niet naar het toilet gaan en evenmin op de toiletstoel
CONTINENTIE		Is continent voor urine en faeces	Accidenteel incontinent voor urine of faeces (inclusief blaassonde of kunstaars)	Incontinent voor urine (mictietraining incl.)	Incontinent voor urine en faeces
ETEN		Kan alleen eten en drinken	Heeft vooraf hulp nodig om te eten of te drinken	Heeft gedeeltelijke hulp nodig tijdens het eten of drinken	De patiënt wordt gevoed.

Overzicht zorgafhankelijkheidsscores

1. Criterium A verpleegkundig forfait (Forfait A)

Fysische afhankelijkheid	1	2	3	4
Wassen	1	2	3	4
Kleden	1	2	3	4
Verplaatsen	1	2	3	4
Toiletbezoek	1	2	3	4
Continentie	1	2	3	4
Eten	1	2	3	4

2. Criterium B verpleegkundig forfait (Forfait B)

Fysische afhankelijkheid	1	2	3	4
Wassen	1	2	3	4
Kleden	1	2	3	4
Verplaatsen	1	2	3	4
Toiletbezoek	1	2	3	4
Continentie	1	2	3	4
Eten	1	2	3	4

3. Criterium C verpleegkundig forfait (Forfait C)

Fysische afhankelijkheid	1	2	3	4
Wassen	1	2	3	4
Kleden	1	2	3	4
Verplaatsen	1	2	3	4
Toiletbezoek	1	2	3	4
Continentie	1	2	3	4
Eten	1	2	3	4

Categorie A

Afhankelijk om zich te wassen en te kleden (score 3 of 4)

Afhankelijk om zich te verplaatsen en/of naar het toilet te gaan (score 3 of 4)

Categorie B

Afhankelijk om zich te wassen en te kleden (score 3 of 4)

Afhankelijk om zich te verplaatsen en naar het toilet te gaan (score 3 of 4)

Afhankelijk wegens incontinentie en/of om te eten (score 3 of 4)

Categorie C

Afhankelijk om zich te wassen (score 4) en te kleden (score 4)

Afhankelijk om zich te verplaatsen (score 4) en naar het toilet te gaan (score 4)

Afhankelijk wegens incontinentie en om te eten (waarvan één van de twee criteria een score 4 heeft en het andere criterium minimum 3).